

مدرسه ابراهیم خان کرمان

(بازشناسی تاریخ، معماری و تزئینات)

معماریه اسلامی زاده

مهدیه ضیاالدینی دشتخاکی

سکینه تاج‌الدینی

سرشناسه	: اسلامی زاده، محبوبه، ۱۳۶۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: Eslamizadeh, Mahbobeh مدرسه ابراهیم خان کرمان (بازشناسی تاریخ، معماری و تزئینات) / محبوبه اسلامی زاده، مهدیه ضیالالدینی دشتخاکی، سکینه تاج الدینی.
مشخصات نشر	: کرمان : خدمات فرهنگی کرمان ، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۹۸ ص: مصور (رنگی).
شابک	: ۴-۲۸۵۳۱۳-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: مدرسه ابراهیمیه (کرمان)
موضوع	: مدرسه های اسلامی - ایران - کرمان - تاریخ
موضوع	: Madrasahs -- Iran -- Kerman -- History
شناسه افزوده	: ضیالالدینی دشتخاکی، مهدیه، ۱۳۶۰ -
شناسه افزوده	: تاج الدینی، سکینه، ۱۳۶۲ -
شناسه افزوده	: Taj addini, S. Kineh
رده بندی کنگره	: ۴ LC
رده بندی دیویی	: ۷۱۳۷۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۰۳۶۳

انتشارات خدمات فرهنگی کرمان

کرمان: خیابان شریعتی، جنب بانک صادرات کتبخانه فرهنگی

تلفن: ۰۳۴-۳۲۲۲۰۶۸۰ دورنگار: ۰۳۴-۳۲۲۲۴۶۰۸

مدرسه ابراهیم خان کرمان

مؤلفین: محبوبه اسلامی زاده، مهدیه ضیالالدینی دشتخاکی و سکینه تاج الدینی

طراح جلد: محمد علیزاده

قیمت: ۴۰۰۰۰ تومان

شمارگان: ۱۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول ۹۹

چاپ، صحافی و دیجیتال: فرهنگ

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۸۵-۳۱۳-۴

حق چاپ محفوظ است.

فهرست مطالب

کلام نخست ۱۰

فصل اول:

آموزش و مدرسه

آموزش در ایران پیش از اسلام ۱۲

پیدایش و سرانجام تحول مدارس ایرانی ۱۴

انواع نظامات رایج در مدارس ۲۱

نظام اداری مدارس ۲۱

نظام اجتماعی مدرسان مدرسه ۲۱

نظام معماری مدارس ۲۱

جایگاه مدرسه در شهر ۲۵

مسجد جامع و مدرسه ۲۶

بازار و مدرسه ۲۶

محلات مسکونی و مدرسه ۲۶

میدان و مدرسه ۲۷

مدارس قدیم کرمان ۲۸

مدرسه علمیه ملک تورانشاه ۲۸

مدرسه ترکان خاتون ۲۸

مدرسه گنجعلیخان ۲۹

۲۹..... مدرسه معصومیه

۲۹..... مدرسه محمودیه

۳۰..... مدرسه خاندان قلی بیگ

۳۰..... مدرسه میرزا حسین وزیر

فصل دوم:

مدرسه ابراهیم خان (شناخت بستر تاریخی و معماری)

۳۲..... درآمدی بر تاریخ کرمان در هدا قاجار

۴۱..... موقعیت مجموعه بناهای مجموعه ابراهیم خان در شهر

۴۲..... احداث خیابان گنجعلیخان

۴۳..... معرفی عناصر مجموعه

۴۳..... بازار زرگرها و قیصریه ابراهیم خان

۴۴..... حمام

۴۴..... آب انبار

۴۶..... مدرسه (شناخت کالبدی فضایی)

۴۶..... ورودی

۴۷..... حجره ها

۴۸..... مدرّس ها

۵۰..... مسجد

۵۱..... خانه مدرّس

۵۲.....صحن اصلی

۵۴.....ارائه تصویری بنا در قالب نقشه های معماری

فصل سوم:

مدرسه ابراهیم خان (شناخت تزئینات)

۶۰.....تزئینات دره ماری ایران

۶۱.....کاشی کاری عصر قاجار

۶۲.....نقوش کاشی کاری قاجار

۸۰.....تزئینات مدرسه ابراهیم خان

۸۰.....کاشی هفت رنگ

۶۶.....مدرسه ابراهیم خان

۶۶.....سردر

۷۲.....کتیبه ها

۷۴.....صحن

۷۸.....حجره ها

۷۹.....ایوان شرقی

۸۰.....برج ساعت

۸۱.....ایوان شمالی

۸۴.....ایوان جنوبی

۸۵ایوان غربی

۸۶نمازخانه مدرسه (مسجد)

۹۰خانه مدرس

۹۴بادگیر

۹۶منابع و مآخذ

www.ketab.ir

کلام نخست:

انتظام فضاهای آموزشی در شهرهای سنتی ایران در قرابت با مکان های مذهبی سابقه دیرینه دارد. نزدیکی کالبدی و معنایی مساجد و مدارس از یک سو به فضاهای آموزشی تقدس بخشیده و از دیگر سو آموزش علوم نقلی و عقلی را در خدمت اهداف مذهبی قرار می دهد.

مدارس در شهرهای سنتی ایران یا به وسیله علما و دانشمندان تاسیس شده یا به امر و دستور و سرمایه حکومتی که درین حالت می توان اثر جریانات سیاسی، اجتماعی و مذهبی هر دوره را در شکل گیری و تحول مدارس آن بهره به وضوح مشاهده کرد. مدارس حکومتی اغلب در مرکز شهرها و در مجاورت مسجد و بازار اصلی شهر بنا میشده و نقش پررنگی در نظام فضایی و اجتماعی شهر ایفا می کرده اند.

مدرسه ابراهیم خان کرمان در دل مجموعه ای به همین نام، یکی از مهمترین بناهای است که در جریان رخدادهای دوره قاجار شکل گرفته و تاسیس و تداوم آن ارتباط تنگاتنگ با رخدادهای اجتماعی و سیاسی آن دوره دارد. این اثر ارزشمند مکان تجلی انواع هنرهای فاخر در بستر مکانی - زمانی کرمان عهد قاجار می باشد. معماری غنی و بهره گیری از انواع تکنیکها و روشهای تزئینی اعم از کاشیکاری، گچبری، منبت کاری، نجاری و... این بنا را در زمره آثاری قرار می دهد که مطالعه عمیق و دقیق آن میتواند به شناخت گوشه ای از فرهنگ و پیشینه غنی این دیار بینجامد.

مکتوب پیش رو در چند بخش به بازشناسی این بنا می پردازد. در فصل نخست با نگاهی به پیشینه و سیر تحول مدرسه سازی در ایران، معرفی اجمالی مدارس کنونی کرمان صورت میگیرد. در فصل دوم با توجه به بستر مکانی و زمانی شکل گیری اثر، به معرفی عناصر کالبدی و فضایی آن پرداخته می شود و فصل سوم با نگاهی دقیق و موشکافانه به توصیف و تحلیل عناصر تزئینی بنا می پردازد.

این مطالعه، آغاز تلاشیست در جهت شناساندن ریشه های فرهنگی سرزمینمان. امید که در فرصتهای آتی با جبران کمبودها و نواقص به عمق و غنای بیشتری در شناخت دست یابیم.

نگارندگان

زمستان ۹۸